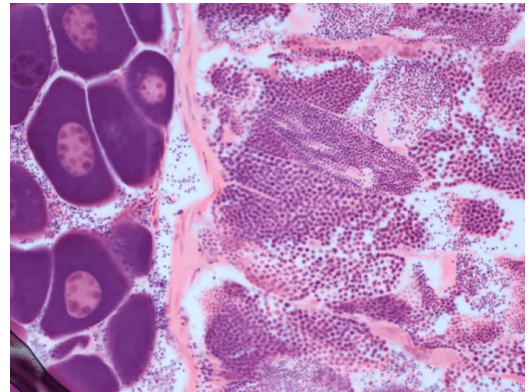

Arrak ar eta arrainak eme: ingurumena eta sexua ur azpian

~Doako jarduera irekia
~18:00etan
~Donostiako Miramar Jauregian edo online zuzenean

Hizlaria: Ibon Cancio, PIE -EHU, Zelulen biologian irakaslea.

Arriskuan al dago gure arrainen ugaltzeko ahalmena?

26.Mar 2026

Cod. W05-26

Modalité:

Cours en ligne en direct En personne

Édition

2026

Type d'activité

Activité ouverte

Date

26.Mar 2026

Location

Miramar Palace

Langues

Basque Espagnol

Comité d'organisation

Description

Ugalketa ezinbestekoa da edozein espeziearen biziraupenerako eta animalietan, eta noski arrainetan ere, horretarako dagoen mekanismo ia bakarra ugalketa sexuala da. Animalietan ugalketa sexuala gauzatzeko bi sexu berezituen existentzia beharrezkoa da, emea eta arra. Honi, gonokorismoa esaten diogu. Badaude espezieak, beraien artean nahikotxo arrain, hermafroditak direnak. Baina kasu hauetan denboran (gaztetan sexu bat geroxeago bestea) edo espazioan (bi ataletan erdibitutako gonada) berezitutako gonada ar eta emeak aurkituko ditugu.

Arrain-espezie gehienetan sexu-bereizketa genetikoki determinatuta dago, ugaztunetan gertatzen den bezala, nahiz eta beti ez ditugun kromosoma sexualak aurkituko. Hala ere, arrainetan sexu-izaera ez dago "harrian idatzia", edo soilik genetikoki determinatua. Ingurumenaren baldintzek, hala nola tenperatura, elikagaien eskuragarritasuna, pHa, baldintza sozialek edota kutsatzaileen presentziak, gailendu daitezke genetikoki ezarritako arauen gainetik, arrainen gonaden garapenean aldaketak sortaraziz. Horrela, genetikoki arrak diren aleak feminizatuak suerta daitezke eta alderantziz.

Azken urteetan kezka iturri izan dira ingurunean aspalditik azaltzen hasi zitzaizkigun kutsatzaile kimiko batzuk, disruptore endokrino izenarekin ezagutzen direnak. Asko eta anitzak dira konposaketan, baina beraien artean badaude emeen hormona den estradiolaren antzekotasun estrukturala dutenak. Hauen artean hormona sintetikoak ditugu, baina baita surfaktante gisa erabiltzen diren alkilfenolak, plastikoen eraketan erabiltzen diren zenbait konposatu edo hainbat pestizida. Guztiak beraien eragina kontutan hartuta xenoestrogenotzat hartzen dira.

Ondorioz, arrainak seinale feminizatzaileak jasotzen dituzte ingurunetik beraien background hormonalaren mezuaren gainean gailentzen direnak. Hauen eragina oso ikuskorra da ur- araztegien izurtze guneen inguruan, eta ohikoa bilakatu da bertan bizi diren arrain arrek arrautzak ekoiztea testikuluetan. Intersex deritzen testikuluez ari gara. Feminizazio erantzun hau noski, eraginak ditu populazioaren ugalketa-ahalmenean. Euskal Herriko itsasadar guztietan korrokoi-populazio emetuak aurkitu dira azken urteotan, batik bat Urdaibai itsasadarrean Gernika parean, eta baita Pasaian ere.

Arrain guzti hauen ikerketa histologikoak eta molekularrak ahalbidetu izan du Urdaibaiko egoera jarraitzea 2007. urtetik, eta poztekoa da jendaurrean plazaratzea behingoz berri onak dauzkagula! 2021eko urtean Gernikako araztegia itxi zan eta bere lanak Bermeokora bideratu ziran, izurketa itsaso zabalera ahalbidetuz. Ondorioz, Gernikako korrokoi arren %50 inguru arrautzak erakusten bazituen beraien testikuluetan (2007-2021), 2022tik aurrera ez dugu halakorik berriz ikusi.

Programme

26 03 2026

18:00 - 19:15

“Arrak ar eta arrainak eme: ingurumena eta sexua urazpian“

Idioma: Basque

Arriskuan al dago gure arrainen ugaltzeko ahalmena?

Ibon Cancio Uriarte | PIE - EHU - Zelulen Biologian irakaslea

Ana Galarraga zientzia-komunikatzaileak hizlariarekin elkarrizketa izango du hitzaldia amaitutakoan / La divulgadora científica Ana Galarraga mantendrá un diálogo con el ponente una vez finalizada la conferencia

Professeurs

Ibon Cancio Uriarte

Professeur de biologie cellulaire (EHU)

Profesor en la Facultad de Ciencia y Tecnología de la UPV/EHU desde el año 2000 y director del Máster en Contaminación y Toxicología Ambientales (2010-2020). Investigador del grupo de investigación consolidado “Biología Celular en Toxicología Ambiental” en la Estación Marina de Plentzia (PiE-UPV/EHU) La principal línea de investigación se centra en el estudio celular y molecular de la diferenciación sexual de los peces, analizando los efectos que las condiciones ambientales, sobre todo la contaminación, pueden producir en ella (feminización de los machos y el fenómeno intersex). Además coordina programas de bioseguimiento empleando métodos moleculares para el estudio de los efectos de los contaminantes y alteraciones en la biodiversidad del medio marino. Director de 9 tesis internacionales y 18 tesis de máster. 76 artículos publicados en revistas internacionales JCR. Líder de varios proyectos de investigación a nivel europeo, español y vasco. Director del nodo español de la infraestructura europea de investigación EMBRC (2014-2025). Dos patentes para el sexado molecular de peces.

Tarifs inscription

INSCRIPCIÓN- PRESENCIAL

JUSQU'AU 26-03-2026

Général

0 EUR

INSCRIPTION ONLINE

JUSQU'AU 26-03-2026

Général

0 EUR

Lieu

Miramar Palace

Pº de Miraconcha nº 48. Donostia / San Sebastián

Gipuzkoa